

KATALOG IZLOŽBE

Nakladnik:

MUZEJ GRADA ZAGREBA

Za nakladnika:

Vinko Ivić

Autorica teksta:

Vesna Leiner

Grafičko i likovno oblikovanje kataloga:

Miljenko Gregl

Lektura i korektura:

Marina Smokvina

IZLOŽBA

Autorica koncepcije izložbe:

Vesna Leiner

Stručni-e suradnici-ce:

Željka Kolveshi, Boris Mašić, Nada Premrl, Slavko Šterk

Likovno oblikovanje izložbe:

Miljenko Gregl, Vesna Leiner

Marketing i promidžba:

Đurđa Sorić

Tehnička izvedba:

Ivica Živko

Tehnička pomoć:

Stjepan Bogec, Zvonimir Devjak, Krešimir Kupres,

Tihomir Stančec, Mate Stipandžija, Damir Živko

MUZEJ GRADA ZAGREBA

Zagreb, 2004.

*Slika na naslovnoj strani: svečana
haljina – krinolina, pol. 18. st.*

ODIJELO – društveni status!?

ODIJELO – društveni status!?

Pretpostavlja se kako od samog postanka čovjek ima potrebu za odijevanjem. Dokaz tome su igle napravljene od životinjskih kostiju, strugalice za kožu, kopče od kostiju pa čak i nakit od školjaka, koje arheolozi pronalaze prilikom iskapanja najstarijih slojeva. K tome, najstariji likovni prikazi čovjeka, otkriveni u spiljama, prikazuju ga odjevenog. Odijevanje je svojstveno samo čovjeku.

Zašto se čovjek odijeva?

Pretpostavlja se da za to postoje tri osnovna razloga:

1. da bi zaštitio tijelo od vanjskih utjecaja (hladnoće, vrućine i ozljeda)

U hladnim predjelima čovjek se odijeva u krzno jer ga ono najbolje štiti od hladnoće

Prodavačica peciva, kraj 19. st.

i jer mu je uglavnom jedini dostupan materijal. Stanovnici toplijih krajeva odijevaju se oskudnije – posebice Otočani. Čovjek se odijeva i da bi zaštitio tijelo od uboda insekata i raznih drugih mehaničkih ozljeda – dok radi ili ratuje.

2. zbog želje da ljepše izgleda

Kroz cijelu povijest odijevanja postojale su i postoje osobe koje, više od ostalih, žele sebe prikazati u jednom drugom svjetlu. Načinom odijevanja šalju drugima najblis-taviju i najlaskaviju sliku o sebi, odnosno odašilju signale svoga vlastitog unutar-njeg zadovoljstva.

Ženski sportski kostim za tenis, kraj 19. st.

3. zbog stida

Postoje mišljenja da je stid osobna stvar svakog pojedinca i da on sam može odlučiti kakvu sliku želi iznijeti pred oči javnosti. Razvijeniji dio svijeta smatra da navika odijevanja proizlazi iz pristojnosti, tj. odjevamo se u skladu s navikama društva u kojemu živimo. U prošlosti je to bila moralna obveza proizašla iz vjere, posebice kršćanske; danas tragove toga pronalazimo u tradicionalnoj odjeći.

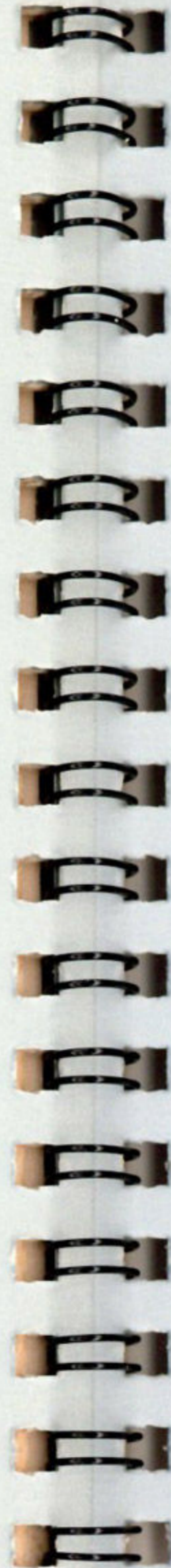
Društvene i klasne razlike u prošlosti bile su vidljive i kroz odjeću. Od 14 st., odjećom se naglašava razlika prema spolu – do tada su muškarci nosili odjeću nalik na duge haljine. I u današnje se vrijeme odjećom i vizualno razlikujemo: po spolu, po godinama, po pripadnosti određenoj skupini, po poslu koji radimo – neka zanimanja zahtijevaju uniformu – po aktivnostima (sport), po društvenom statusu i drugom.

Plemićka odora, 16. st.

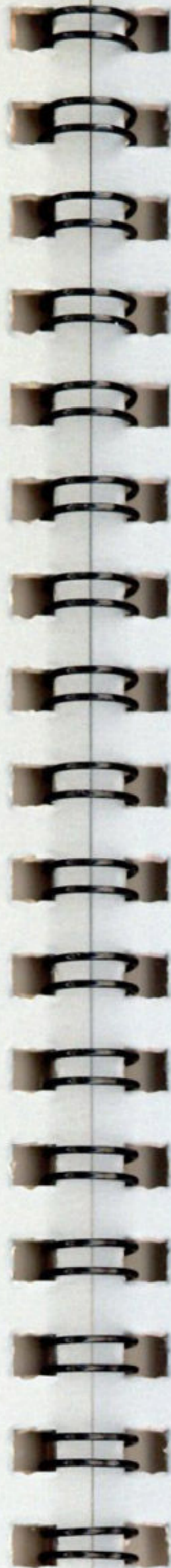
Odijelo čini čovjeka posebnim i izdvojenim od neke grupe kojoj ne želi pripadati. Tako su se, npr. u 19. stoljeću, bogatiji slojevi građanstva željeli i odjećom razlikovati od radničke klase. Odjeća koju su nosili nije bila tako praktična – npr. žene su nosile haljine koje su znatno otežavale kretanje. Tek se u 20. stoljeću više pozornosti pridavalo izradi i nošenju funkcionalne odjeće u kojoj se moglo s lakoćom kretati i u kojoj se čovjek ugodno osjećao. U drugoj pol. 20. st. sve više se preko odjeće žele naglasiti neke sklonosti, stavovi i želje, ili naprosto sebe istaknuti; npr. *hippiji* i *skinheadsi* 60-ih godina (*skinheadsi* se u Hrvatskoj pojavljuju posljednjih desetak godina), *funkovci* 70-ih godina, *skatersi-daskaši* 70-ih godina, *punkovci* druga pol. 70-ih godina, *raversi* sredina 80-ih godina, *tehnos* kraj 80-ih godina i drugi.

Elegantno odijelo,
oko 1920. god

Također, građa tijela diktira i odabir odjeće. Ovisno o tome da li je osoba visoka, niska, punašna ili mršava, ona bira odjeću koja joj najbolje pristaje. Odjeća na neki način oblikuje tijelo i čini ga drukčijim. Njezin oblik i kroj utječu na držanje tijela, ponašanje i pokrete, zbog toga i nosimo različitu odjeću – ovisno o tome da li smo kod kuće, bavimo li se sportom, šćemo, radimo, idemo li u kazalište, ili radimo nešto drugo. Izgled odjeće i način na koji se ona nosi mogu prikriti i razne fizičke nedostatke. Lijepo odijelo nekima služi da istaknu svoj izgled kako bi prikrili svoj neuspjeh – neobrazovanost i niži društveni status. Te osobe žele biti objektom divljenja, jer time što se svojom odjećom ističu i privlače poglede okoline, smatraju da su prihvaćene u društvu i da imaju moć nad drugima.

*Uniforma gradskog
stražara, 1896. god*

Odiijelo – uniforma koje služi kao sredstvo za rad, npr. uniforme liječnika, svećenika, časnika, policajaca, vatrogasaca, poštara, medicinske sestre i drugih, utječu na izgled te osobe, a često i na njezino držanje i stav. Uniforma nam odašilje poruku o osobi koja ju nosi, poslu koji obavlja – njenoj moći, ulozi i ugledu u društvu; ali istodobno, ta ista osoba se posredno odriče svoje osobnosti te se često ne osjeća ugodno u uniformi.

Govoreći o odjeći, ili bolje rečeno o modi, potrebno je istaći kako je ona odraz ekonomskih i društvenih odnosa jednoga vremena. Odjeća ima značajnu ulogu u potrošačkom društvu današnjice. Ona je, obrtajem velike količine novca, bitan čimbenik gospodarskog sustava suvremenog Svijeta. Upravo iz toga razloga i

Odjeća djevojčice za kostimirani ples, kraj 19. st.

Odjeća gimnazijalca, oko 1880. god

unif

u skladu s našim ubrzanim ritmom života, nastupajuće promjene u modnim trendovima izmjenjuju se vrtoglavom brzinom. Stoga je ona prisutna u svim segmentima našega života – od rođenja pa do smrti.

Naša prosudba o tome kako se pojedinac, ili skupina, odijeva često je različit. Ona ponajprije ovisi o našem kulturnom nasljeđu, sredini u kojoj živimo, poslu kojeg obavljamo i što je najvažnije – o našem viđenju osobe čiji način odijevanja procjenjujemo.

Svakodnevna odjeća, 2004. god.